

Biblioteca ASTRA,
Corpul B

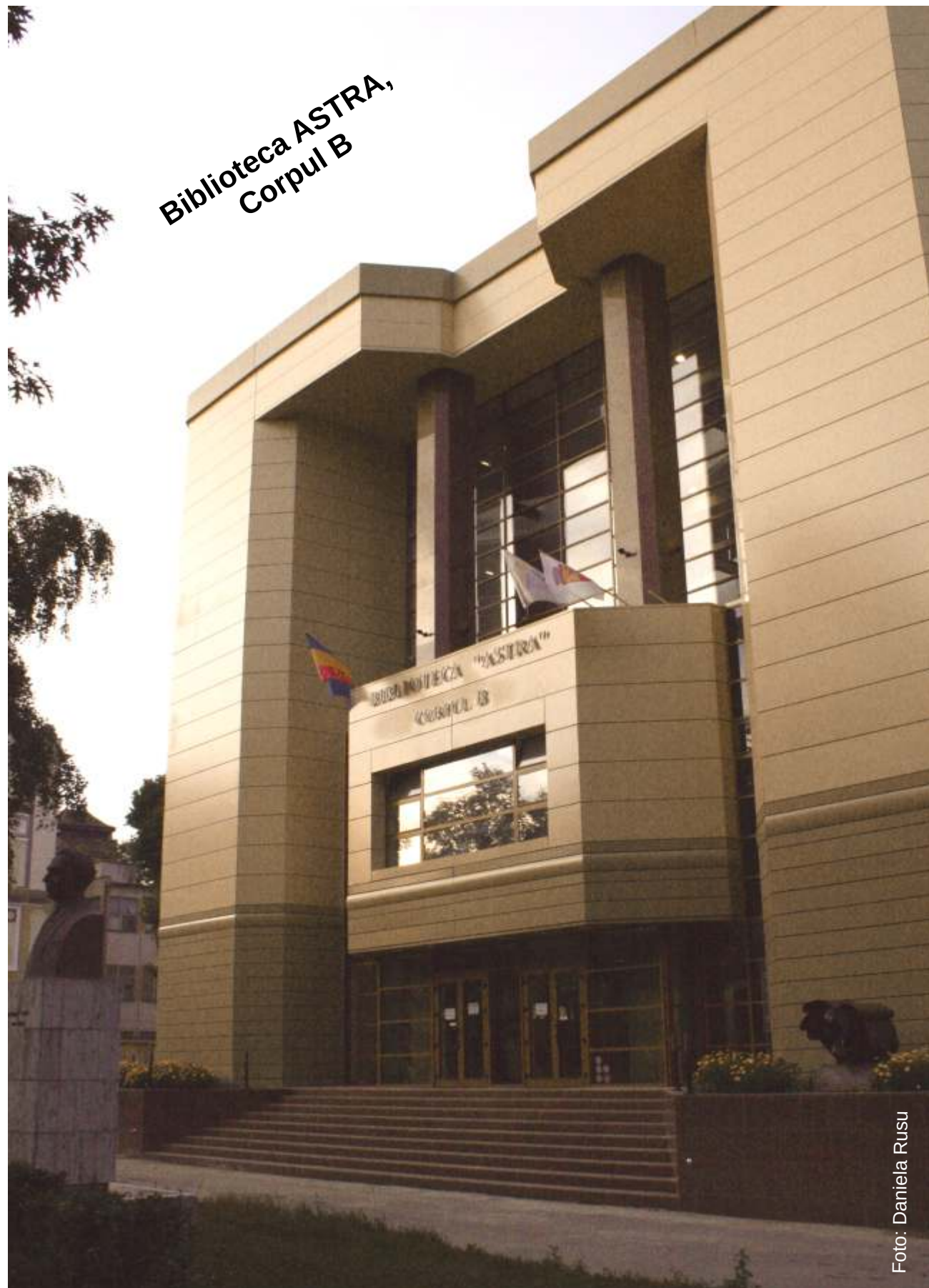
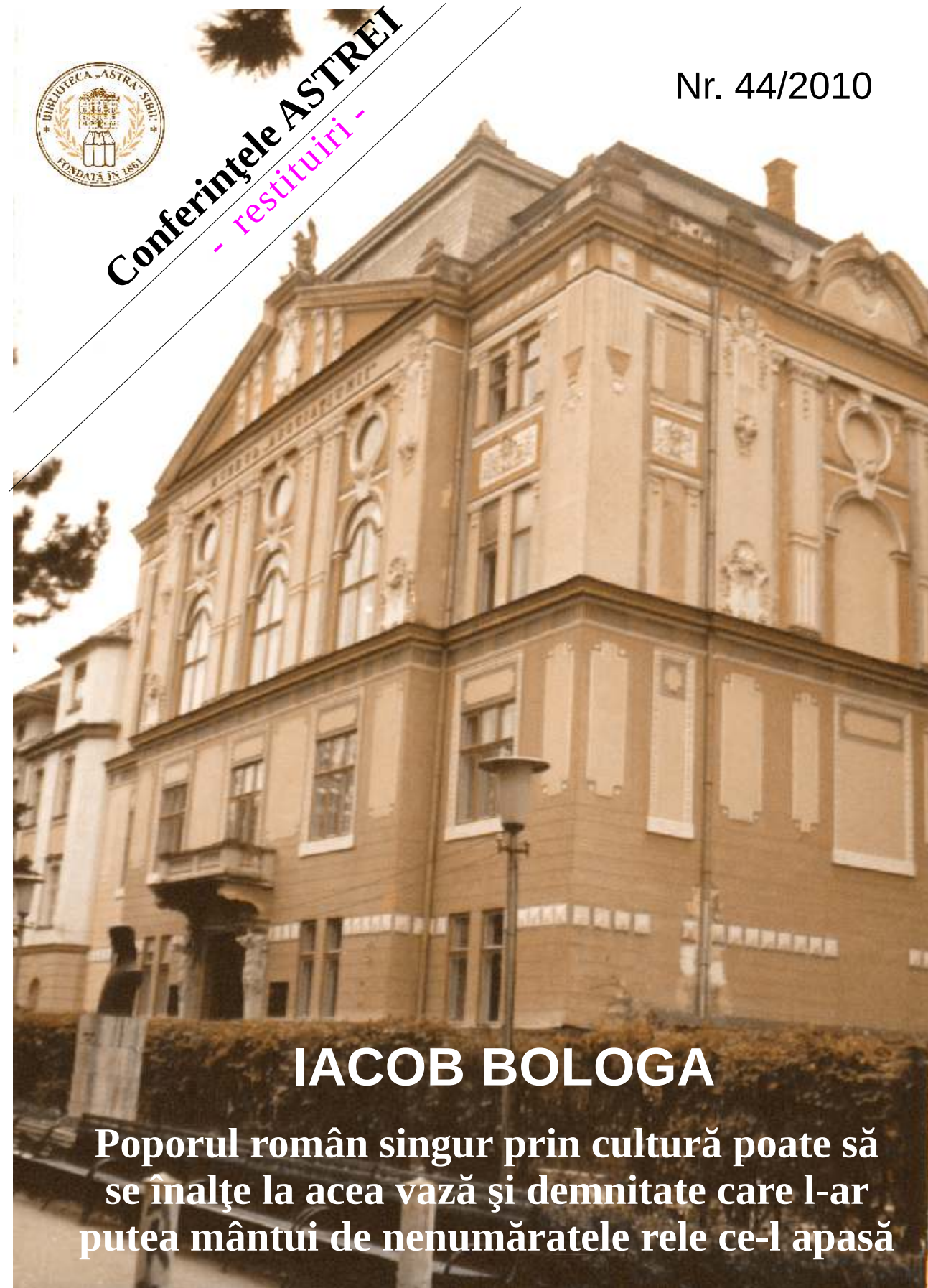

Foto: Daniela Rusu

Conferințele ASTREI
- restituiri -

Nr. 44/2010

IACOB BOLOGA

Poporul român singur prin cultură poate să
se înalțe la acea vază și demnitate care l-ar
putea mântui de nenumăratele rele ce-l apasă

BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ ASTRA SIBIU

Conferințe restituite:

IACOB BOLOGA:

*Poporul român singur prin cultură poate să se înalțe la acea vază și
demnitate care l-ar putea mântui de nenumăratele rele ce-l apasă*

Coordonatorul colecției: Onuc **Nemeș-Vintilă**
Grafică copertă: Daniela **Rusu**
Editor: Ioana **Butnaru**
Tehnoredactare: Gabriela **Hașegan**
Lucrare realizată la tipografia Bibliotecii ASTRA
Tiraj: 15 exemplare

*Versiunea în format electronic a conferinței se află la Biblioteca ASTRA,
Compartimentul Colecții Speciale*

CONSILIUL JUDEȚEAN SIBIU
BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ ASTRA SIBIU

Str. G. Barițiu, nr. 5-7, cod 550178
Sibiu, ROMÂNIA
Tel.: +40 269 210551, +40 369 561731, fax: +40 269 215775
Web: <http://www.bjastrasibiu.ro>, e-mail: bjastrasibiu@yahoo.com

ISSN: 1843 - 4754

Din această serie au apărut conferințele:

Octavian Paler	<i>Autoportret într-o oglindă spartă</i> (nr. 1)
Constantin Noica	<i>Eminescu – omul deplin al culturii românești</i> (nr. 2)
Horia Bernea	<i>Evocat de: Andrei Pleșu, Sabin Adrian Luca, Ion Onuc Nemeș</i> (nr. 3)
Rodica Braga	<i>Anul 2000. Simple exerciții de sinceritate</i> (nr. 4)
Mircea Braga	<i>Întoarcerea ex- librisului</i> (nr. 5)
Ion Agârbiceanu	<i>Către un nou ideal – 1931-</i> (nr. 6)
Ion Agârbiceanu	<i>Necesitatea din care a răsărit <<ASTRA>></i> (nr. 7)
Inaugurarea Bibliotecii ASTRA, Corpul B, 1 ianuarie 2007	(nr. 8)
Pr. acad. Mircea Păcurariu	<i>– Mitropolitul Andrei Șaguna – 200 de ani de la naștere</i> (nr. 9)
Ioan Lupaș	<i>Viața și activitatea lui Gheorghe Barițiu</i> (nr. 10)
Victor V. Grecu	<i>Dreptul limbii</i> (nr. 11)
Antonie Plămădeală	<i>A plecat și Constantin Noica</i> (nr. 12)
Giovanni Ruggeri	<i>Muzeul de Icoane pe Sticlă din Sibiel</i> (nr. 13)
Dorli Blaga	<i>În ciuda vremurilor de atunci, viața lui Blaga la Sibiu a fost frumoasă și luminoasă</i> (nr. 14)
Octavian Goga	<i>La groapa lui Șaguna</i> (nr. 15)
George Banu	<i>Actorul european</i> (nr. 16)
Rita Amedick	<i>Podoabe pentru o sfântă a săracilor</i> (nr. 17)
Basarab Nicolescu	<i>Întrebări esențiale despre univers</i> (nr. 18)
Vasile Goldiș	<i>La mutarea bustului lui G. Barițiu în fața Muzeului Asociațiunii</i> (nr. 19)
Eugen Simion	<i>Constantin Noica – arhitectura ființei</i> (nr. 20)
Jan Urban Jarnik	<i>Un prieten sincer al poporului nostru</i> (nr. 21)
Al. Dima	<i>George Coșbuc în Sibiu</i> (nr. 22)
Octavian Goga	<i>Țăranul în literatura noastră poetică</i> (nr. 23)

Răzvan Codrescu	<i>Doctorul Nicolae C. Paulescu sau Știința lui Scio Deum esse</i> (nr. 24)
Victor V. Grecu	<i>Identitate. Unitate. Integrare – în spectrul globalizării</i> (nr. 25)
Remus Rizescu	<i>Compozitorul slovac Jan Levoslav Bella și Sibiul</i> (nr. 26)
Teodor Ardelean	<i>Limba înainte de toate și în toate</i> (nr. 27)
Andrei Șaguna	<i>Românii s-au zbatut mai mult pentru limbă decât pentru viață</i> (nr. 28)
Andrei Bârsescu	<i>Asociațiunea nu va face literatură și știință, ci numai va sprijini literatura și știința</i> (nr. 29)
Iuliu Moldovan	<i>Problema Munților Apuseni</i> (nr. 30)
Ion Duma	<i>Eminescu și românii din Ungaria</i> (nr. 31)
Vasile Ladislau Pop	<i>„Luptele politice nu numai că ne-au răpit timpul, dar au înstrăinat frați de către frați”</i> (nr. 32)
Vasile Ladislau Pop	<i>“Numai lumina, numai cultura ne poate mântui: cultura și lumina trebuie să ne dea putere în brațe, ca să ne știm apăra viața, și minte și înțelepciune spre a ne ști conserva și înmulți cele trebuincioase întru susținerea vieții”</i> (nr. 33)
Vasile Ladislau Pop	<i>«(...)În loc de a trage unii într-o parte, alții în alta, în loc de a lucra unii spre stricarea și slăbirea altora ca să ne ridicăm persoanele noastre (...)»</i> (nr. 34)
Sebastian Stanca	<i>Pastelele lui Alecsandri</i> (nr. 35)
Andrei Bârsescu	<i>„Oamenii mari se cunosc după seriozitatea cu care tratează chiar și lucrurile mici”</i> (nr. 36)
Andrei Șaguna	<i>„Suntem fiii unei patrii umane, culte și constituționale”</i> (nr. 37)
George Barițiu, Iacob Bologa	<i>“Nici unu popor care nu cultiva artile și industri’a, nu are dreptu a se număra între poporale civilizate”</i> (nr. 38)
Acad. Radu P. Voinea	<i>Asociațiunea a avut un rol important în realizarea unității spirituale și naționale a tuturor românilor</i> (nr. 39)

Vasile Ladislau Pop

„Asociațiunea nutrește și conservă spiritul național, cultivă și conservă limba și prin aceasta existența națională” (nr. 40)

**Iacob Bologa,
dr. D.P. Barcianu
Iacob Bologa**

Înființarea unei școli române de fete în Sibiu (nr. 41)

Numai dezvoltarea facultăților spirituale, numai luminarea minții, numai cultura cea adevărată, norocesc, fericesc pe om, va noroci și va fericii pe poporul român (nr. 42)

**Iacob Bologa,
dr. D.P. Barcianu
Iacob Bologa**

Asociațiunea pentru înaintarea în cultură a femeii române (nr. 43)

Poporul român singur prin cultură poate să se înalțe la acea vază și demnitate care l-ar putea mântui de nenumăratele rele ce-l apasă (nr. 44)

Iacob Bologa, vicepreședintele Asociațiunii

**Poporul român singur prin cultură poate
să se înalțe la acea vază și demnitate care l-ar putea
mântui de nenumăratele rele ce-l apasă***

Discursulu

cu care a deschis consiliarulul aulicu Iacobu Bolog'a că vice-presiedinte alu „Associatiunei transilvane pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu” siedintiele generalei ei adunari ordinare a XXII, conchiamata pe 17/29 Augustu 1883 la Brasiovu.

Stralucita adunare!

Onoratiloru Domni și stimabililoru frati!

Că vice-presiedinte alu „Associatiunei transilvane pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu” n'asi avé deocamdata decâtu a Ve aduce cu multa parere de reu la cunoscintia, că pre demnulu si multu meritatulu nostru Domnu presiedinte, Timoteiu Cipariu, din caus'a sdruncinatei sale sanetati va lipsi si cu acésta ocasiune din midiuloculu nostru si dela conducerea adunarei acesteia, de unde vine ocuparea acestui onorificu locu prin mine; n'asiu avé dupa aceea decâtu se salutu, in absentia numitului

* Transilvania, anul XIV, nr. 17-18, 1-15 septembrie 1883, Sibiu, p. 117-119.
Titlul aparține editorului.
Textul păstrează ortografia vremii.

4..... Conferințele Bibliotecii ASTRA

Domnu presedinte, insu-mi - precumu si facu – mai àntàiu pe toti iubirii nostri frati brasioveni, cari ne primira si ne imbratiosieza cu atàt'a caldura adeveratu fratiésca, se-i salutu cu celu mai cordialu „bine v'amu aflatu” iubitoru frati brasioveni! se salutu apoi - precumu si facu – pe toti acei frati ai nostrii, cari interesându-se de binele nostru comunu mai multu decâtu de propriele lor folóse, au alergatu – precumu vedu – din tóte unghiurile locuite de romani, la acésta adunare si intru ajutoriulu intreprinderiloru si alu nisuintieloru nóstre culturali, se-i salutu, dicu si pe acesti iubiti frati ai nostrii cu celu mai caldurosu „bine ati venitu” fratiloru romani!; n'asiu avé dupa acestea si pentru momentu, decâtu a deschide siedinti'a generalei nóstre adunari, conchiamata pe adi aici si a invitá pe oorabilii Domni membrii ai Asociatiunei mentionate la lucru, la pertractarea si resolvirea agendelu, pentru care ne-amu adunatu.

Càndu cautu inse, Onorabililoru Domni si frati! in juru de mine, si simtiu cumu, si càtu de tare 'mi tresalta inim'a de bucurie si de multiamire, stàndu fația de atâtea nobile suflete romane, care – sciu prea bine cà – nu din altu indemnu, ci numai si singuru cu laudabil'a intentiune de a contribui, de a conlucrá la promovarea si la asigurarea culturaleloru nóstre interese s'au ostenitu pàna aici si s'au strinsu in loculu acest'a; càndu vedu, cà in marea acést'a multime de romani se afla si de aceia, cari din varii cause inca n'au intratu in societatea nóstra, chiemata de a cultivá „literatur'a romana si poporulu romanu”; càndu nici pentru unu momentu nu me indoiescu, cà si acesti'a toti se voru asocia nóue: voru profitá de ocaziune, si inscriindu-se indata dupa deschiderea siedintiei de membrii ai Asociatiunei nóstre voru cautá cá atari a'si eserciá inca sub durat'a acestei adunari tóte drepturile ce le dau statutele nóstre, si a'si implini datorintiele, ce le impun acelea statute; càndu cugetu cà daca si nu toti, totusi unii, dintre cei ce se voru inscrie acumu ca membrii, voru avé trebuintia de a cunósce celu puçinu încàtv'a genes'a,

cauzele infiintarii si bazele Asociatiunii noastre; cându consideru toate acestea: Ve marturisescu, că pe lângă tota economi'a ce trebuie se facem cu timpul disponibilu chiar de astadata, cându avem de pertractatu si resolutu si agende extraordinarie, ocurente totu numai la alu treilea anu, eu aflu de bine a amână pentru vre-o câte-va momente asia dis'a intrare „in medias res” si cu permisiunea Domniilor Vóstre a Ve trage atentiunea asupr'a mentionatei genese, asupr'a cauzelor infiintarii si asupr'a baselor Asociatiunii noastre.

Domniloru! Cându se inaugură si se construi „Asociatiunea transilvana pentru literatur'a romana si cultura poporului romanu” in adunarea din 23 Octomvrie sau 4 Noemvrie 1861, disese actualulu nostru Domnu presedinte, in cuvântarea ce tinu cu aceea ocaziune: „Cându „ne uitamu inapoi la istori'a poporului nostru - - „mai că nu aflamu in seri'a atatoru mari secole, dela “inceputulu celui alu doilea alu erei crestine, până acumu “peste midiuloculu alu celui de alu XIX-lea, decâtu numai “dile de lacrimi, de durere si de suferintie, ér' dilele “de bucurie pentru poporulu romanu - - au fostu mai “puține si mai rare decâtu pên'a de corbu albu”; si – dreptu se marturisescu - adeverulu a vorbitu acestu espertu si erudit barbatu romanu.

Ne arata adeca istori'a prin probe adâncu si prea durerosu infipte in inimele romaniloru, ba ne spune chiaru si propri'a noastră experientia din trecut si din prezentu, că serman'a romanime a suferitu cumplitu multe secole si in toate privintiele, si suferu in unele pârți si in mai multe privintie inca si astadi: viti'a noastră romana a fostu si in parte este inca calcata, strivita si innadusita; ea s'a privitu si s'a tractatu, se privesce si se tractéza inca că un'a din celea mai ignobile.

O stare acést'a a romanimei, Domniloru! carea paremi-se că chiaru in interesulu acestei'a pretinde dela noi, că se ne damu odata respunsu la intrebarea: de unde vine acea stare si cine-i pórtu vin'a?

6..... *Conferințele Bibliotecii ASTRA*

Nu se pôte trage la indoiala, din contra trebuie sè se recunósca, cà au existatu pentru romani o multime de relatiuni si impregúrari infauste, a caroru delaturare n’a statu in puterea loru, care inse au contribuitu prea multu la umilirea, la degradarea loru intelectuala si materiala. Daca inse vomu recunósce de alta parte, ce credu cà trebuie se recunóschemu, si adeca aceea: cà nu e cu putintia, cá se suferu unu poporu cultu si de ajunsu luminatu atátu de indelungatu si atátu de cumplitu, càtu si cum a suferitu poporulu romanu, fara de a-și putea croi o alta sórte; daca vomu recunósce cà fericirea cea adevarata a indiviziloru, a familiiloru si a popóreloru intregi o produce si o asigura numai cultur’a acelor’a: vomu trebui se recunóschemu si se marturisimu, cà la producerea si la sustinerea deplorabilei stari, in carea s’a aflatu poporulu romanu atâtea secole si se mai afla in parte inca si acum, a contribuitu in modu esentialu necultur’a, in care s’a aflatu masele lui, nelucrarea facultatiloru loru spirituali.

Dar pôte mi-se va dice, cà romanii au intimpinatu pedeci chiaru si in nisuintiele loru spre cultivare.

Da, asiá e domniloru! Posibilei acestei obiectiuni nu me incumetu a contradice. Imi permitu inse a crede cà:

pàna càndu si in privinti’a culturala a avutu la poporulu romanu si mai are inca puternica valóre dis’a lui: “cum a traitu mosiulu si stramosiulu meu, dóra voiu “traí si eu”;

pàna càndu s’a auditu si se mai aude dicèndu romanulu, càndu e vorb’a de crescerea fiiului seu: “ci ca “dór’ n’o se-lu facu popa, nici domnu”;

pàna càndu mai esista destui, ba prea multi romani de aceia carii, se o spunemu cu cea mai mare durere a sufleteloru nóstre! – grigescu si se ingrigescu mai multu de pazitorii dobitóceloru, decátu de educatorii, de crescatorii prunciloru loru;

pàna càndu nu-si va inlocuì romanulu gluméti’a sa disa: “se-ti dai totu, numai seracu se nu fii”, cu cea seriósà si corespundietóre cu ardietórele lui indigintie, si adeca cu aceea, cà: “Se-ti dai totu, numai neinvetiatu – “necultu - se nu remai” ;

pàna càndu nu va strabate, daca nu in totalitatea, celu puçinu in majoritatea poporului romanu acea convingere, cà elu cu ori-ce pretiu trebuie sè se cultive, pentrucà numai cutivându-se se póte fericí ;

pàna càndu nu va recunósce celu puçinu multimea poporului romanu, cà numai si singuru prin cultura póte sè se inaltie la aceea vaza si demnitate, care l’aru putea mântuì de nenumaratele rele ce-lu apasa ;

pàna càndu nu vomu vedea poporulu romanu cultivându-se in massele sale: pàna atunci – credeti-mi domniloru! cà - nu vomu putea face, cá se amutiasca gurile celoru ce ne atribue chiaru noue romàniloru, cea mai mare parte a vinei, din carea suntem precum suntemu.

Pentru prosperarea romanului, ba chiaru si pentru o mai sigura existenta a lui este deci domniloru! cultivarea masseloru poporului romanu o absoluta si suprema necesitate.

Valórea acestei asertiuni o au recunoscutu toti acei fericiti barbati romani, carii s’au ocupatu in timpurile trecute cu promovarea literaturii romane si cultivarea poporului romanu; in mai recente timpuri inse o au recunoscutu si mai apriatu inteliginti’a romana din Transilvani’a, aprópe intréga; o a recunoscutu ea, càndu venise la convingere, cà prin puteri resfirate si imprasciaté nu se póte cultivá unu poporu intregu si cà spre acestu scopu trebuie sè se lucre cu puteri intrunite; o au recunoscutu 180 de barbati transilvaneni atunci, càndu in frunte cu cei doi nemuritori archierei ai loru, Siagun’a si Siuluti au subscrisu ei memorabil’a petitiune din 10 Maiu 1860, si au cerutu prin ea dela inaltele locuri competente concesiunea de a infiintia

8..... Conferințele Bibliotecii ASTRA

“Asociatiunea transilvana pentru literatur’a romana si cultur’a poporului romanu”; cându in urm’a incuviintiarei ei in tesi – prin resolutiunea guberniala din 31 Ianuaru 1861, s’au adunatu acei barbati in conferenti’a din 9/21 Martie 1861 si au compusu statutele, care s’au aprobatu prin Majestatea Sa prea inaltiatulu si multu induratu nostru Monarchu Franciscu Iosifu I in 6 Septemvre 1861; cându in prima loru adunare din 23 Octomvre (4 Noemv.) 1861 au inauguratu apoi si au constituitu romanii transilvaneni acésta Asociatiune pe temeiulu mentionatelor statute.

Iata domniloru! genes’a, iata causele infiintiarei, iata bazele reuniunei, in care ne-amu adunatu si in care-si voru exercitá conformu §§. 21 si 22 din statute si cei ce voru intra acum in ea, drepturile si-si voru impliní datorintiele.

Iata domniloru o intrunire de puteri romane, care a si inceputu a face, carea singura póte face, si carea - voindu si Dumnedieu va si face posibila cultivarea, prosperarea si fericirea némului nostru

Se cultivamu, se scutimu de ori-ce alterare si se conservamu acésta intrunire de puteri cá lumin’a ochiloru nostrii in intersulu nostru, alu copiiloru, alu nepotiloru si alu stranepotiloru nostrii!

Vomu face inse acésta, domniloru si fratiloru! daca vomu observa si in viitoriu cá până in presentu, cu tóta strictéti’a bazele pe care ne invèrtimu, statutele amintite, cu deosebire §-lu loru alu 3, conformu carui’a “in adunantiele acestei Asociatiuni sunt oprite ori-ce desbateri asupr’a obiectelor religióse si politice, încátu acestea “privescu la presentu”.

Convinsu, cà asiá vomu si urmá, deschidu siedinti’a adunarei nóstre generale ordinarie a XXII si ve invitu la lucru.

.....

**Responsul d-lui protopopu Ioanu Petricu datu la discursulu
v.-presiedintelui.**

Domnule presiedinte!

Prea ilustra adunare! Trecuta 21 de ani de cându Associatiunea pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu din Transilvani'a si-a tinutu prin'a sa adunare generala in orasiulu nostru.

21 de ani au trecut, de cându acestu progresu nationalu s'a manifestatu in publicu pentru prim'a óra aici in midiuloculu nostru prin acea adunare, un'a din cele mai festive si mai splendide din câte s'au tinutu de atunci.

Romanii brasioveni cari mai suntu in viétia, își aducu cu fericire aminte de insufletirea si entusiasmulu ce s'a produsu intrénsii, si in óspetii loru prea stimati prin întâlnirea fratiésca, si contactulu intimu dela acea adunare – entusiasmu sacru, pentru caus'a cea mai sacra, pentru progresulu in cultura.

De atunci si pâna acuma s'au petrecutu multe schimbari; cu tóte acestea Onorabili Domni și frați, insufletirea nóstra pentru cultura nu numai s'a impoçinatu, dar inca s'a mai urcatu. Acelei insufletiri este de a se atribui, că ori câtu de grele sunt impregiurarile timpului in care traimu, totusi pasi in cultura și civilisatiune amu facutu si facemu pre fie-care di inainte.

Insufletirea ce nutrimu in pepturile nóstre pentru promovarea culturei nóstre, ne a datu si motivulu de a invita adunarea generala a Associatiunei aici.. Si vediendune astadi in placut'a positiune de a ve putea saluta in midiuloculu nostru, comitetulu despartimentului si in generalu romanii brasioveni, ve dicu prin mine onorati domni si frati, celu mai caldurosu bine ati venitu.

10..... Conferințele Bibliotecii ASTRA

Faca ceriulu, cá si intrunirea acést'a a nóstra se dea cele mai imbelsiugate fructe pentru maretulu scopu alu Associatiunei nóstre, sè se adauga, sè se inmultiésca midiulócele, cu cari ea este chiamata a lucrá pe terenulu literaturei si culturei poporului romanu, si sè ne insufletiésca de nou pentru a lucrá impreuna, si fie-care in parte la loculu seu si de aci inainte pre acela terenu binecuventatu.

Traiésca Associatiunea pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu si membrii ei sè se inmultiésca cá nesipulu marei!

Dixi die 29/17 Augustu 1883.

Ioanu Petricu,
protopopu.

.....

RAPORTULU

comitetului Associatiunei transilvane pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu despre activitatea sa, presentatu adunarei generale din Brasiovu

dela 29 Augustu n. 1883.

Onorata adunare generala!

In conformitate cu conclusulu adunarei generale dela Deesiu din sedinti'a a II-a p. prot. 33, introducèndu-se anulu solaru, cá anu administrativu alu Associatiunei, de unde urméza, cá si rapórtele comitetului se cuprinda unu periodu de activitate, ce coincide cu anulu solaru, - comitetulu D-Vóstre va avé onorolu a raportá mai in detaliu despre intrég'a sa activitate din periodulu dela adunarea generala din Deesiu, pàna la ultim'a Decemvrie 1883 la adunarea generala din anulu urmatoriu 1884. De óre-ce inse adunarea generala

din Deesiu a datu comitetului unele insarcinari, cu îndatorirea de a raportá despre resultatu la adunarea generala urmátore, si de óre—ce la esecutarea enoru concluse, sau independentu de aceste, in decursulu deliberariloru comitetului s’au ivitu unele idei si propuneri, cari pentru a puté fi esecutate au trebuintia de aprobarea adunarei generale presente, comitetulu își ia voia a presentá cu onorulu cuvenitu in cele urmátore unu raportu numai cu privire la aceste puncte:

I

Conformu conclusului adunarei generale din Deesiu din siedinti’a a II-a p. prot. 41 despre investirea averei Associatiunei pe viitoriu, comitetulu, aflându o ocasiune binevenita a realizatu dorinti’a si trebuinti’a de multu simtita dupa o proprietate de casa in Sibiu prin cumpararea realitatii de sub Nr. 8 din Josefstadt, strad’a Morii, cunoscuta sub numirea de odinióra “Leulu albu”.

Avendu in vedere conditiile igienice si apropierea de centrulu orasiului, motivele principale pentru cumpararea acestei realitati au fostu: 1. loculu celu largu, care permite intinderea edificiului astfelu, încátu se capete 2 fronturi mari, càtra 2 locuri de frunte ale cetatii; 2. acomodarea cu inlesnire a realitatii pentru eventuale asiediaminte culturale sub auspiciile Associatiunei; 3. rentabilitatea ei, càci in chirii realiséza pe fie-care anu unu venitu mai mare decâtu ori-ce alte efecte si cumu numai puține realitati din Sibiiu potu documentá.

Imlonindu-se tóte formele legale, Associatiunea inca in Decemvrie a. tr. a devenitu proprietarés’a casei amintite si pe numele ei este si transcrisa in cartea funduara a orasiului Sibiiu.